

**O ZAWIŁOŚCIACH ŻYCIA
W MIEŚCIE O PRZERWANYCH
STRUKTURACH DŁUGIEGO TRWANIA
PRZYPADEK WROCŁAWIA.**

KAMILLA BISKUPSKA

Uniwersytet
Wrocławski

MATERIAŁ BADAWCZY

DYSKURSY O WROCŁAWIU

- publikacje naukowe
- artykuły w przestrzeni medialnej
- opracowania popularnonaukowe
- wspomnienia/wypowiedzi wrocławian

Związani z miastem.

Opracowanie i fragmenty wypowiedzi nadesłanych na konkurs: Czym jest dla ciebie miasto Wrocław?
(redakcja Bohdan Jałowiecki, 1970).

„Wrocław. Pamiętam, że...”

Jacek Bierut, Karol
Pęcherz, Karol, (red)
2015. Wrocław.
Fundacja na Rzecz
Kultury i Edukacji im.
Tymoteusza
Karpowicza.

BADANIA WŁASNE

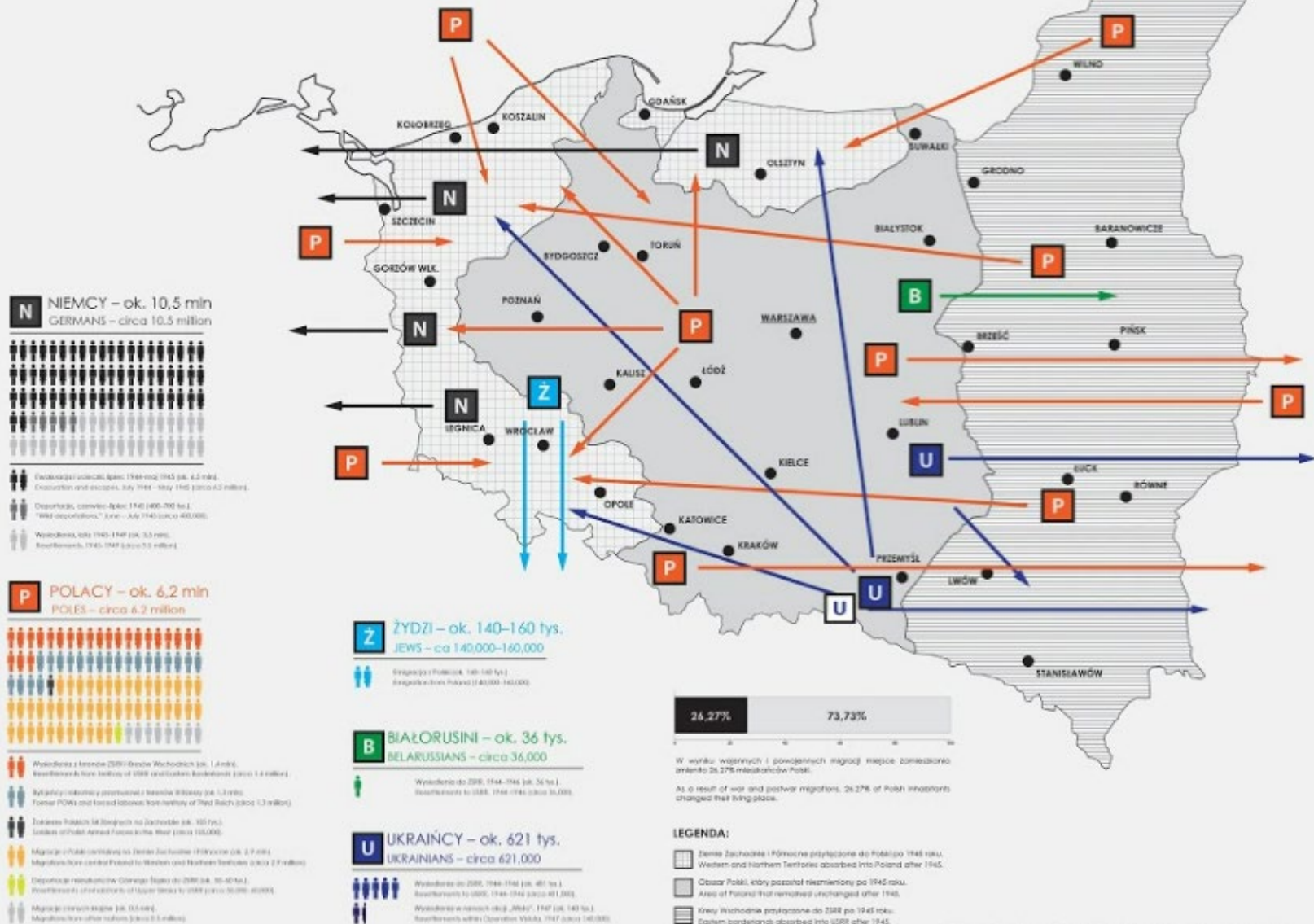
- 30 wywiadów narracyjnych (2018 – 2020)
- II pokolenie mieszkańców Wrocławia
(urodzeni - lata 40.- 60. XX w.)
- III pokolenie mieszkańców Wrocławia
(urodzeni - lata 70.- 80. XX w.)
- Nie eksperci

- Źródło: wikipedia, hasło „Ziemie Odzyskane”

Deportacje, przesiedlenia, wędrówki

Deportations, Resettlements, Migrations

„ODZYSKANE” MIASTO ?

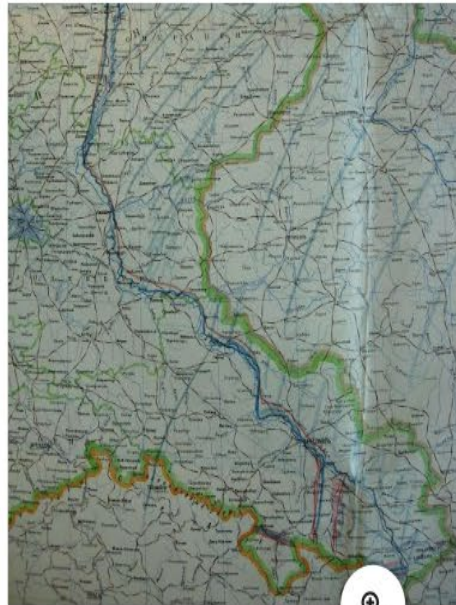

- Fot. Jonatan Klimczewski, kresy.org.pl

LEGENDA:

- granice państw sprzed 1939 r. // borders pre 1939
- ważniejsze miasta // important cities
- granica na Odrze i Nysie Łużyckiej
- granica na Odrze i Nysie Kłodzkiej

[Gdzie dalej?](#)

A map of Poland's western borders, hand-marked by Stalin

Muzeum Historii Polski
Warszawa, Polska

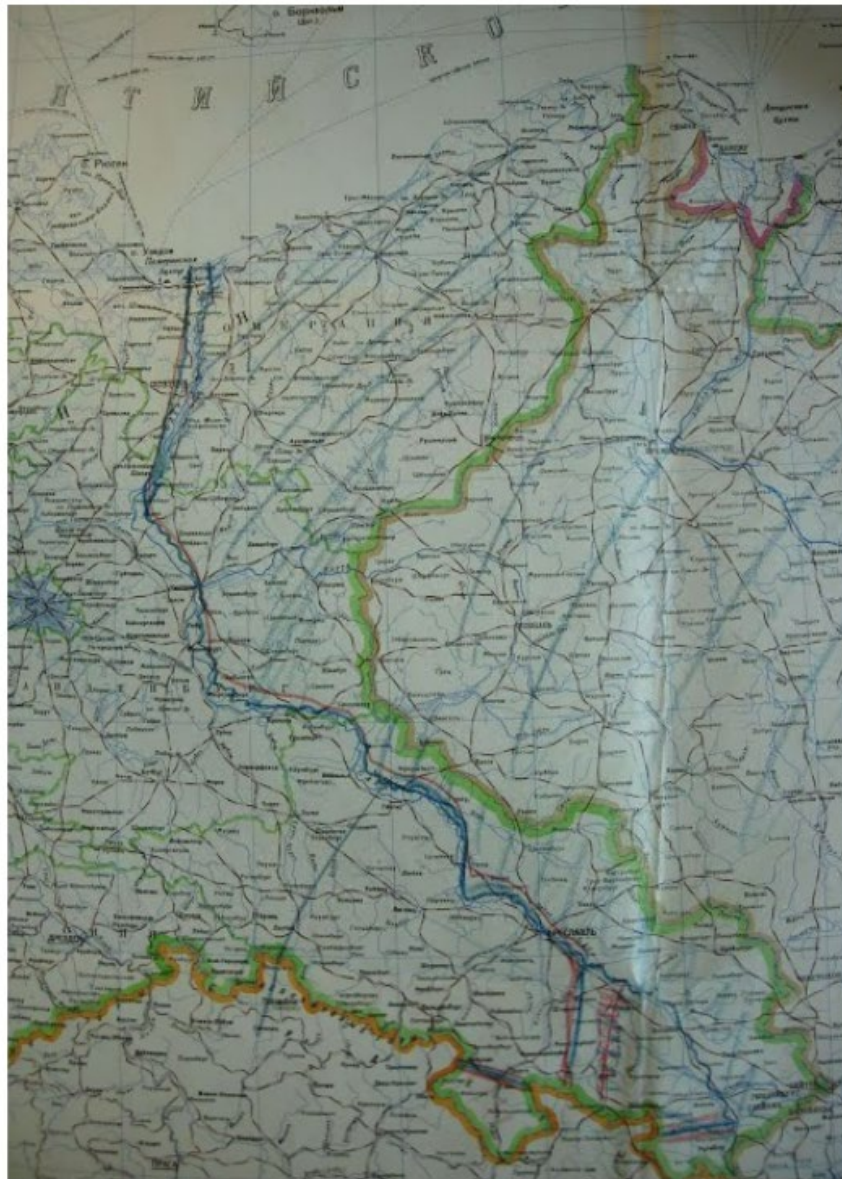
Informacje

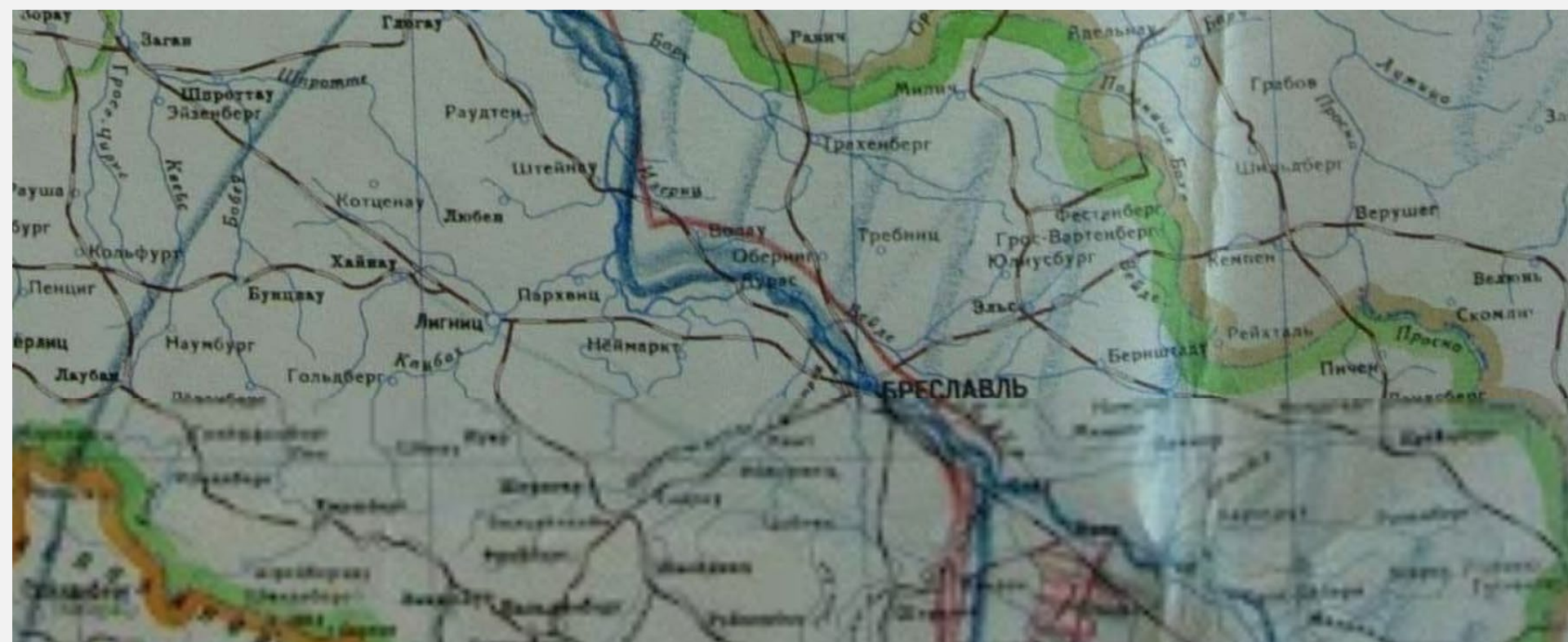
Tytuł: A map of Poland's western borders, hand-marked by Stalin

Event date: 1943

Credit: Courtesy of Prof. Musiał and Ośrodek Pamięć i Przyszłość

Collection: Shifting Poland

BRESLAU LATA 30. XX WIEKU

Breslau

Sonnenplatz

*Mój dawny
Wrocław*

(FESTUNG) Breslau 1945

WROCŁAW LATA 40-TE XX WIEKU

- Fot. Adam F. Czelný

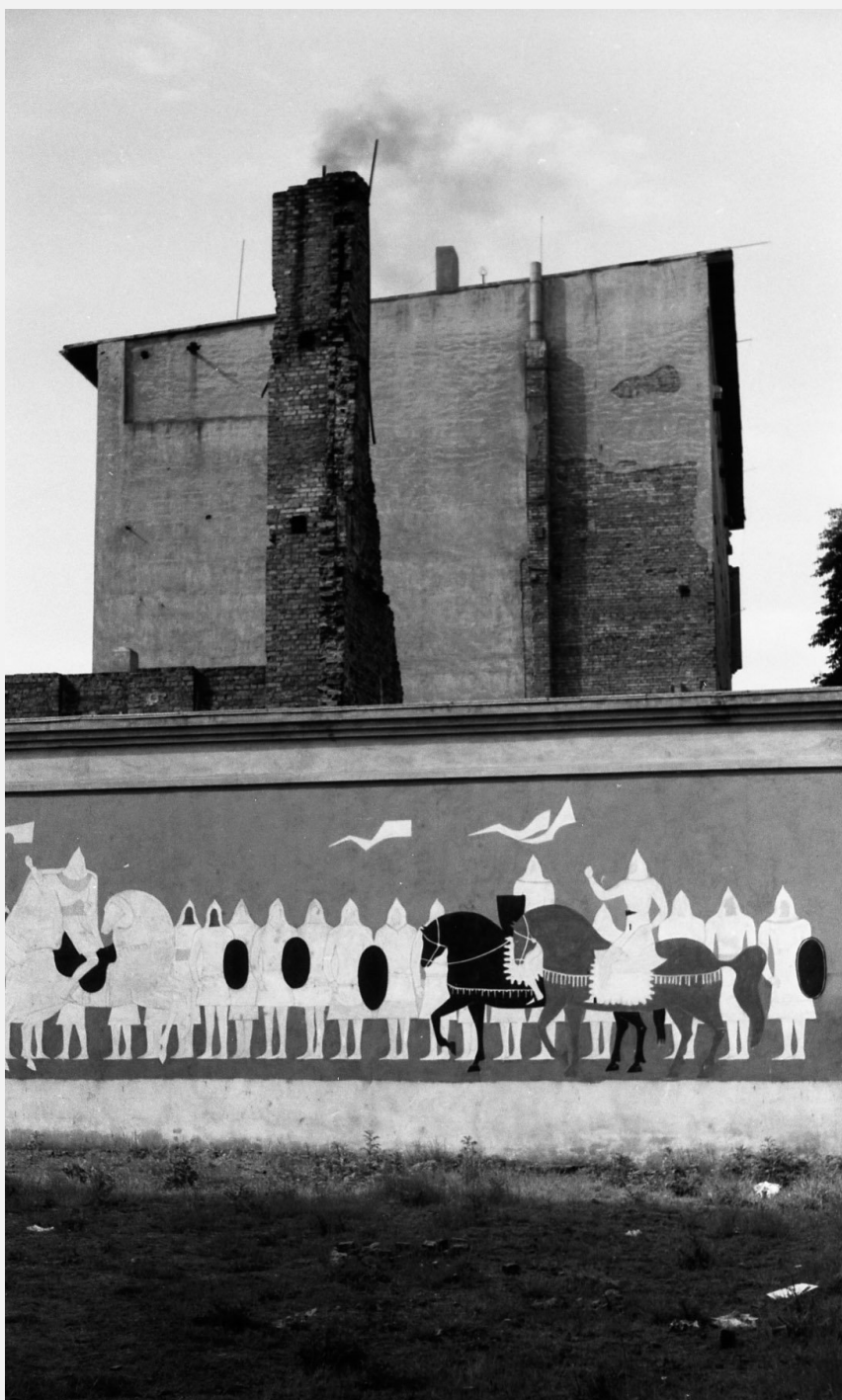
OPOWIEŚĆ PIASTOWSKA

- Kamieniarze wykuwający gzymsy dla wrocławskiego Ratusza, 1949. Fot. K. Gorazdowska

- Remont Katedry, 1948. Fot. K. Gorazdowska

- Tomasz Olszewski/ze zbiorów Muzeum Miejskiego we Wrocławiu

Foto. Tadeusz Ciałowicz.
Z archiwum autora.

OPOWIEŚĆ PIONIERSKA

- Fot. Adam F. Czelný

- Fot. Adam F. Czelny

GRAŻYNA PRYSAK

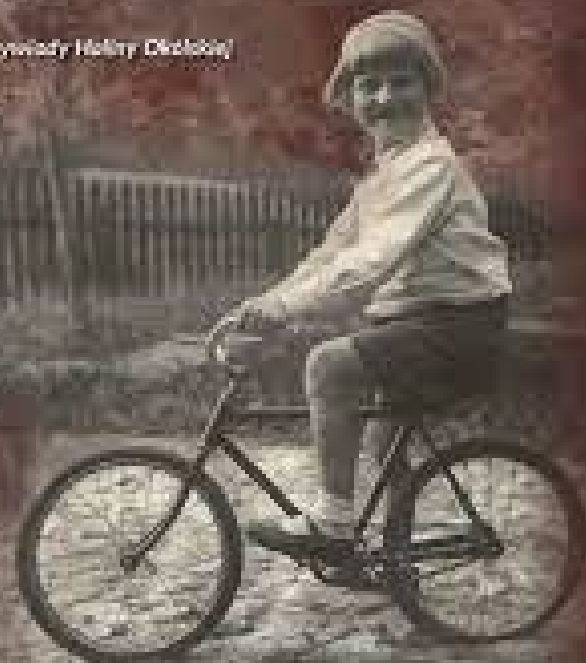
WROCŁAWSKY PIONIERZY
WCZORAJ I DZIŚ

WROCŁAW 1980

Drogi do Wrocławia

wywiady Hanny Okolcewicz

KAMIENICE

Ruiny pałacu po wojnie w Parku Klecińskim

To będzie historia prawie z naszego radiowego podwórza. A dokładnie z ulic Przyjaźni i Wałbrzyskiej. ... >

KAMIENICE

Z Warszawy do Wrocławia w 1945 roku

Po pierwsze po wakacjach „Kamienice” jechałam do Warszawy! Bo opowieść o 1945 roku snuć będzie ... >

KAMIENICE

Dziadek i Polski Monopol Tytoniowy

Na Karłowice dziadkowie przyjechali jesienią 1945 roku. Kto wysłał ich na Ziemię Zachodnie? Dziś trudno ... >

KAMIENICE

Koniec wojny i kamienica przy Ślężnej

Pierwsze spotkanie z Wrocławiem było nieoczywiste. Wieziona z Częstochowy na roboty do Niemiec Barbara ... >

KAMIENICE

Malarka i tajemnicza

KAMIENICE

KAMIENICE

KAMIENICE

MIASTO PRZESTRZENI I ZIELENI

- Tomasz Olszewski/ze zbiorów Muzeum Miejskiego we Wrocławiu

MIASTO MŁODOŚCI

- Tomasz Olszewski/ze zbiorów Muzeum Miejskiego we Wrocławiu

ODZYSK CEGŁY – MŁODA (?) OPOWIEŚĆ

- Fot. K. Gorazdowska

1989 I PÓŹNIEJ

- „polityczny przełom 1989 roku we Wrocławiu zaznaczył się w nowym podejściu do przestrzeni miejskiej i jej historii. [...] W następnych latach we Wrocławiu **wzrastało zainteresowanie miejskim pejzażem, architekturą, obiektami sztuki, które wrocławianie starali się otoczyć pamięcią i włączyć do własnej świadomości historycznej** (Kulak 2010: 95)

- Fot. marcol.art.pl

OPOWIEŚĆ O WIELKIEJ WODZIE

GŁÓWNE WĄTKI

- Za: gazeta wrocławska, <https://gazetawrocławska.pl/tak-zalany-był-wrocław-w-1997-roku-mapa-powodz-godzina-po-godzinie/gh/c1-14270417>

BRESLAU/WROCŁAW

1903

1997

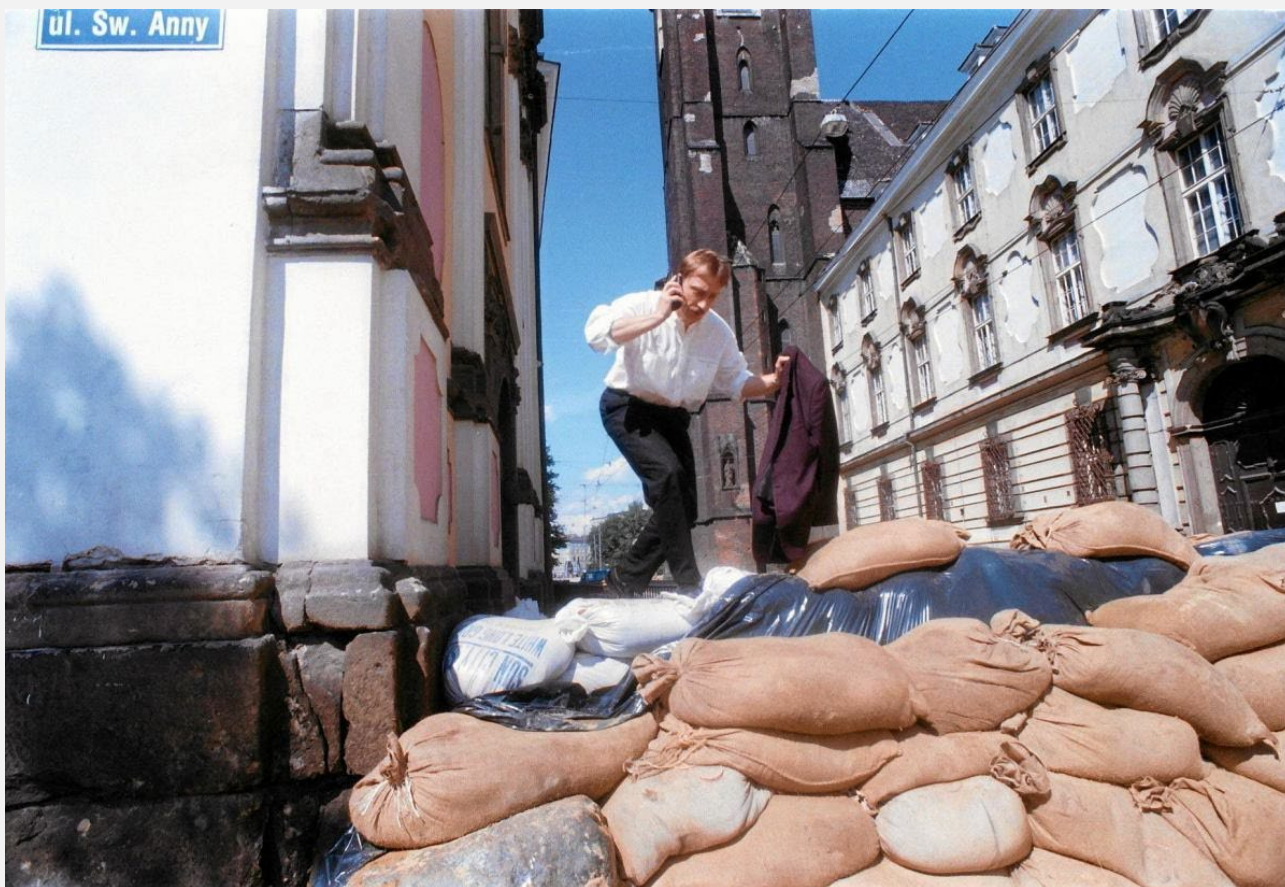
JAKA POWÓDŹ?

- POWÓDŹ TYSIĄCLECIA
- POWÓDŹ WSZECH CZASÓW
- WIELKA WODA

„WROCŁAWSKA LEGENDA”

- Powódź - „sprawdzianem przywiązania do swego grodu, Wrocławia” a „związek polskiej społeczności wrocławskiej ze swym Miastem jest silny, jakim jeszcze nigdy nie był” (Wrzesiński 1997: 7-9)

„ODZYSKANIE” NIEMIECKIEGO DZIEDZICTWA MIASTA

• Fot. Mieczysław Michalak

OPOWIEŚĆ PIONIERSKA

FOT. ADAM F. CZELNY

FOT. MIECZYŚLAW
MICHALAK

„GŁOS Z NIEMIEC”

- Echa zmagania z wielką wodą dotarły również do przedwojennych mieszkańców Wrocławia. Z zachodniej granicy dało się słyszeć **głosy ostatecznie sankcjonujące moralne prawo polskich mieszkańców do miasta**, którego z takim poświęceniem bronili (Łaska 2006: 22).

Kiedy pracowałem na wrocławskim lotnisku – opowiadano mi to – przyleciał tutaj mocno starszy Niemiec. W walizce miał w pruskim porządku ułożone kanapki, gumiaki i sztormiak. On autentycznie przyleciał tu żeby pomagać. To było niewiarygodne (Kolasiński, Darski 2017: 193).

DYSKURS WROCŁAWIAN

BRAK WODY PITNEJ

WSPÓLNOTA (WORKI I KANAPKI)

• fot. Mieczysław Michalak

TRUDNOŚCI W PRZEMIESZCZANIU SIĘ

„SAMOCHODY NA GÓRCE”

- fot. Aleksander Sikora/Wikimedia Common

ŚMIECI PO POWODZI

„PORZUCONE WORKI”

MY – POLACY (PERSPEKTYWA MAKRO)

- Zresztą chyba tak jak **Polacy tacy są jak trzeba się zmobilizować to się mobilizują i zrobią wszystko**. No jak nawet ta Wielka Orkiestra czy te inne. No to jak to trzeba coś pomóc chociaż nie mają to pomogą i to tak samo tu było (21/K/58).
- Co jednego co powiem to **w takich ciężkich sytuacjach to Polacy są naprawdę tak zorganizowani**. To wtedy jest nieistotne czy ja cię lubię czy ten, jest potrzebna pomoc, no zdarzają się wyjątki, ale to naprawdę, na tyle osób z którymi przebywałam w tamtych ciężkich dniach (12/K/60).

Dolny Śląsk.
Pamiętam Powódź

Pamiętam zapach miasta po ustąpieniu wody.

Pamiętam spontanicznie robione zapory, które wody powodziowe skierowały pod dworzec PKP Wrocław Główny.

Brnąłem ulicą Zachodnią w wodzie powyżej pasa. Pamiętam, że otaczały mnie tylko dachy zaparkowanych samochodów.

Pamiętam, że we Wrocławiu nie mieliśmy wody do picia, a pan Zaleski zagranicznej zażywał swobody.

EPILOG

- Krzysztof Smolnicki, Fundacja EkoRozwój, Lipiec 2022, fot.

"Częściowo wyparliśmy tę powódź z naszej pamięci, tak samo jak zapomnieliśmy o tej tablicy. A to niedobrze" - ostrzegał Krzysztof Smolnicki. - "Powodzie były, są i będą. Wzbierające wody to proces naturalny. Taka sama **powódź może się zdarzyć za rok**. Powódź 1997 we Wrocławiu udowodniła, że nasze zabezpieczenia przeciwpowodziowe, systemy ewakuacji i bezpieczeństwa się nie sprawdziły. Sprawdzili się tylko mieszkańcy. Niestety, od tamtego czasu niewiele się zmieniło. Nadal nie stosuje się naturalnych metod zapobiegania powodziom ale techniczne regulacje."

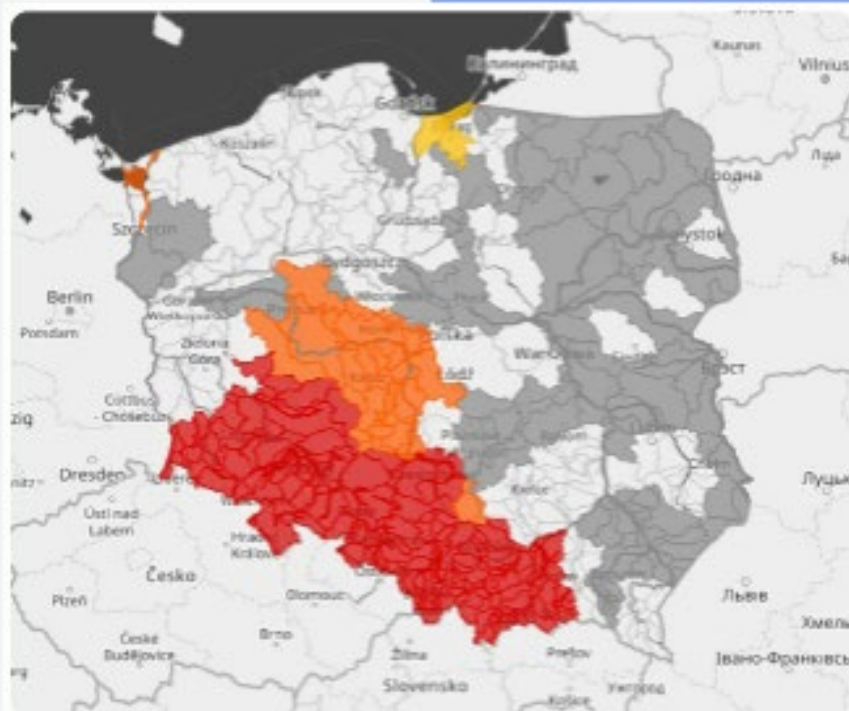
"Płynie Wisła płynie..."... no właśnie. O Wiśle pewnie wiemy znacznie więcej, niż o drugiej co do długości naszej rzece – Odrze, która zawsze jest jakoś tak ... na uboczu. (hmm.. poza momentami, gdy zalewa Wrocław, albo zostaje zatruta...)

TWOJEMAPY.COM
(25.03.23)

ⓘ Aktualne ostrzeżenia

Meteorologiczne

Hydrologiczne

Ostrzeżenia Hydrologiczne

Stan na 13.09.2024 11:06

Liczba wydanych ostrzeżeń hydrologicznych: 55

- susza hydrologiczna
- wzebranie z przekroczeniem stanów alarmowych
- wzebranie z przekroczeniem stanów ostrzegawczych
- gwałtowne wzrosty stanów wody

■ Stopień 1 ■ Stopień 2 ■ Stopień 3 ■ Susza hydrologiczna

Mapa obowiązujących ostrzeżeń hydrologicznych. Źródło: IMGW-PIB

na:Temat > Dzieje się

Skoro nie Wrocław, to gdzie? Mamy dane z IMGW – tu trzeba przygotować się na wielką wodę

Mateusz Przyborowski

13 września 2024, 19:07 · 4 minuty czytania

RESTAURACJA RYNKU JAKO
OPOWIEŚĆ FUNDACYJNA

RYNEK, 1954

RYNEK OK. 1960

- Włodzimierz Kałdowski/zdjęcia ze zbiorów Muzeum Miejskiego we Wrocławiu

RENOWACJA WROCŁAWSKIEGO RYNKU (1995-97)

(FOT. MIECZYŚŁAW MICHALAK)

Zdecydowano się to [remont] **zrobić z trwałych materiałów:** posadzki z dostępnych na Dolnym Śląsku kamieni ze złóż wulkanicznych, a słupy latarni, otoczenia drzew, kratki, pokrywy – specjalnie odlewano według dostarczonych projektów, wplatając we wzory herb miasta. **Same latarnie, ich uchwyty i wsporniki kuto ręcznie.** [...]. Zarazem przeprowadzono restaurację większości fasad rynkowych domów, oczyszczono niemal wszystkie kamienie. (Czerner 2004: 135).

CENTRUM WSZYSTKIEGO

Remont Rynku **przywracał mu [...] funkcje centrotwórcze**, czynił Rynek **środkiem wszystkiego**. Stwarzał – jak dawniej – wzorzec dla innych obszarów miasta. Dzisiaj widać, jak trafna to była decyzja. **Wrocław z dnia na dzień stał się innym miastem**. Nie byłoby tego bez przywrócenia Rynkowi należnych mu funkcji, no i formy. **Nowy Rynek rozpoczął nowe myślenie o całym mieście**. Stworzył perspektywy (Lose 2001: 28).

ODZYSKANE SERCE

Miasto odzyskało w ten sposób [po renowacji] swoje **serce** – przestrzeń publiczną, która jest zarówno miejscem zaspokajania postmodernistycznych potrzeb konsumpcji i rozrywki, jak i **agorą** prezentacji **miejskiej kultury** rozpiętej między **kolorytem lokalnym a horyzontami ogólnoeuropejskimi** (Mühle 2016: 285)

RYNEK W DYSKURSIE MIESZKAŃCÓW

TRAMWAJE W RYNKU

- Fot. Włodzimierz Kałdowski

WROCŁAW. PAMIĘTAM, ŻE...

Pamiętam, że rynek był węzłem ruchu drogowego włącznie z tramwajami i autobusami MPK i PKS. Przed bankiem znajdowała się stacja benzynowa (Bierut, Pęcherz 2015: 19).

Pamiętam, że z Tarnogaju do rynku jechałem tramwajem nr 15. Do domu wracałem również 15., z placu Solnego. Rynek był wielką stacją przesiadkową komunikacji tramwajowej. (Bierut, Pęcherz 2015: 26).

TRAMWAJE W RYNKU

Ja bardzo cierpiałam jak rynek przebudowywano, bardzo. [...] no bo to akurat konieczność była **żeby wyrzucić ruch z rynku ale ja uwielbiałam jak szesnastka [tramwaj nr 16] tam jeździła** i to po prostu wtedy jeździła [...] i to najbardziej lubiałam. Tego teraz w ogóle nie ma [...] Wchodziło, wjeżdżało się tą szesnastką [na rynek], tak mało było samochodów, więc nie był w ogóle to problem (2/K/60).

No na przykład rynek, na przykład kamieniczki, to ja zawsze kontempluję ich urodę, cieszę się że są odmalowane. **Bardzo się cieszyłam jak' bo kiedyś tramwaj jeździł przez rynek, to trochę mi tego tramwaju brakuje** (19/K/51).

RYNEK – TURYSTYCZNA SCENOGRAFIA

Jak pytają mnie co warto zwiedzić, [...] no to jest wiadomo stary rynek. [...] tylko nie mówię, żeby chodzić po rynku i oglądać wkoło ratusz i kamieniczki. zostawcie [rynek] sobie na koniec, jak już będziecie na przykład chcieli sobie coś zjeść, coś wypić, to sobie tam usiądziecie, pooglądacie (10/K/73)

Miałam takich gości z Lubina, przyjechała taka rodzina zaprzyjaźniona i oni mówią, że tu nawet wystarczy wyjść na rynek i tu już się coś dzieje. Akurat jakiś pochód tam był, coś tam jacyś, te bańki mydlane, ona mówi tu to naprawdę nie trzeba wiele, wystarczy pójść na rynek. Więc to mi się, to mi się bardzo podoba, że tu się cały czas coś dzieje 8/K/61/II.

- Pytał mnie kiedyś ktoś, co warto we Wrocławiu zobaczyć. Pytanie trudne: bo w czym tu wybierać, czy pokazać dzielnice historyczne, omszałe – Ostrów Tumski, z jego rozlicznymi zabytkami, czy dzielnice nowe, rozrzucone w wielu punktach miasta? **Chyba zaprowadziłbym przybysza na Rynek, tak jak uczyniliśmy to wraz z żoną z jej krewnym, przyjeżdżającym od kilku lat z zagranicy do Wrocławia w odwiedziny. Tu, zdaniem moim, jest centrum Wrocławia – tak jak przed wiekami (Jałowiecki 1970, 169).**

- **Jak siedzę w domu nie idę do pracy no to w obrębie Krzyków (.) się poruszam. Nie lubię wjeżdżać w te centrum [śmiech]. Bardzo rzadko na przykład jestem w rynku w tej chwili (..). Jakoś tak nie wiem nie ciągnie mnie, tutaj więcej zieleni więcej (.) spokoju 21/K/58/II**
- **Karłowice mi się właśnie podobają, że to jest takie, taka mała dzielnica kameralna i właśnie to, ten ogród tak, ta zieleń tutaj w okolicy parki [...] Ale ostatnio to już tak nawet gdzieś tam rynek trochę mnie przytłacza [śmiech] 16/K/77/III**